

Тема: Леся Українка (Лариса Петрівна Косач). Дитинство поетеси, роль родини в її вихованні.

Мета: продовжити знайомити учнів з поетичною творчістю Лесі Українки, пов'язуючи її з біографією письменниці; поглибити знання про Лесю Українку; ознайомити учнів із родиною, у якій зростала поетеса, допомогти учням зрозуміти, який вплив на формування характеру, становлення особистості має родинне виховання; розвивати культуру зв'язного мовлення, вміння грамотно висловлювати власні думки, почуття, спостереження; узагальнювати, систематизувати висновки; виховувати почуття пошани, поваги до творчості Лесі Українки; розвивати інтерес до наслідків власної праці.

Тип уроку: засвоєння нових знань (урок- подорож).

Обладнання: підручник ,збірки творів, портрет ЛесіУкраїнки, ноутбук, презентації «Видатні жінки України», «Леся Українка» .

Хід уроку

I. Забезпечення емоційної готовності до уроку. Організаційний момент.

II. Оголошення теми, мети уроку. Мотивація навчальної діяльності.

- Презентація «Видатні жінки України від сивої давнини і до сьогодення»

Отже, не тільки чоловіки ,а й жінки творили історію своєї держави,і не тільки в Україні , а й у всьому світі.

- Як ви думаєте, кому належать такі слова:

Я була малою горда,-

Щоб не плакать, я сміялась.

Так. Ці слова належать жінці. Ніжній, тендітній, розумній, вольовій... Цей рядок епітетів можна продовжувати ще досить довго, тому що мова сьогодні на уроці йтиме про прекрасну українську письменницю Лесю Українку (Ларису Петрівну Косач).

Ви звернули увагу, що у презентації теж згадується ім'я Леся?

- Чому письменниця заслужила таке визнання?
 - Хто або що вплинуло на розвиток творчої особистості?
- Отже, на ці питання ми шукатимемо відповіді.

Запишемо тему уроку: **«Леся Українка (Лариса Петрівна Косач).
Дитинство поетеси, роль родини в її вихованні. (Слайд 1,2)**

Епіграф : *Я була малою горда,-*

Щоб не плакать, я сміялась. Леся Українка

Заповніть таблицю про риси характеру поетеси.

Розпочнемо.

III. Сприйняття нового матеріалу.

I зала «Родина» (розповідає вчитель) (слайд 3)

- За вікном зима. Ось у таку пору, 25 лютого 1871 року в Новограді-Волинському народилася Леся Українка (Лариса Петрівна Косач). Зростала в інтелігентній сім'ї, яка мала давні волелюбні традиції. Лесин дід по матері, Яків Драгоманов, був декабристом, а дядько, Михайло Драгоманов, - відомим публіцистом, істориком, громадським діячем.

Її батько, Петро Антонович Косач, юрист за освітою, був людиною лагідною і правдивою.

Мати, дитяча письменниця Олена Пчілка, виховувала дітей та займалася культурно-громадською діяльністю (слайд 4) .

Сім'я була багатодітна: 6 дітей . Леся була другою дитиною. *(слайд 5,6)*

Родина Косачів жила на Волині в м. Луцьку, в Ковелі, але дитинство Лесі в основному пройшло в с. Колодяжне, серед чудової волинської природи із синіми плесами озер та предковічними сосновими борами. *(слайд 7)*

У родині панувала повага до народних звичаїв і традицій, до української культури.

Родина Косачів приятелювала з Миколою Лисенком, Михайлом Старицьким. Таке оточення позитивно вплинуло на формування допитливої вольової натури Лесі, сприяло її духовному збагаченню. Виростала Леся гордою, волелюбною.

– Якою ж була Леся в дитинстві?

II зала «Дитинство» (Слайд 8)

На шлях я вийшла ранньою весною

І тихий спів несміло заспівала,

А хто стрічався на шляху зо мною,

Того я щирим серденьком вітала...

Хоч батьки мали дворянське походження, проте розмовляли у сім'ї лише рідною українською мовою, яку Леся полюбила всім серцем.

У дитинстві дівчинка була жвавою і допитливою дівчинкою. У чотири роки добре читала *(слайд 8)* , а в п'ять написала досить змістовного листа своєму дядькові М. Драгоманову. Хоч називалася Лариса, та по-домашньому кликали Леся, а в п'ять років попросила, щоб її називали Лесею.

Вірші почала складати рано. Батьки дуже допомагали їй в цьому. Мама радила: „Розглядайся навколо, де не будеш, - і пиши. Поезія є всюди, хоч не всякий її бачить..." У сім'ї Леся особливо товаришувала зі старшим братом Михайлом та молодшою сестрою Олею. Вони все життя залишалися її найближчими друзями та порадниками.

«Разом бавилися, разом читали, разом вчилися, разом розважалися...». А Лесею із братом навіть називали спільним ім'ям Мишолося. . (слайд 9)Вони вигадували різні забави, фантастичні пригоди, умовно мандрували до далеких країн, до диких людей.(Спогади Олени Пчілки з «Автобіографії» с.13)

Бесіда

1. Хто мав великий вплив на формування Лесі, як творчої особистості.
2. Яку пораду мама дала маленькій дівчинці.

Вчитель: Змалку Леся була незвичайною дитиною. Вона вигадувала такі ігри, від яких ходором ходив увесь дім. У дитинстві вона була бойовим дівчиськом, верховодила навіть у хлоп'ячому гурті. У Луцьку, де вони жили, був старовинний замок. Леся з Михайликом любили там гратися, мріяли про „вік лицарства". Леся уявляла себе Жанною д'Арк, французькою героїнею. Одного разу Леся втекла вночі в ліс і, перемагаючи страх, шукала там Мавку – лісову істоту, про яку почула від матері і повірила в неї.

Леся дуже любила слухати кобзарів. Одного разу з вішалки у кімнаті зник старий батьків піджак. Перешукали скрізь, але не знайшли. Леся заплакала і зізналася, що віддала його сліпому кобзареві, який мерз узимку. Батько не насварив Лесею, а сказав: „Ти вчинила правильно. Справедливо."

У Луцьку Леся познайомилася із дівчинкою Марійкою, старшою від неї на один рік. Дівчинка була із бідної сім'ї, вона була розумна, але неписьменна, бо її батькам не було за що навчати доньку, їхня сім'я була багатодітна. Тоді Леся заходилася біля Марійчиної освіти. Через рік дівчинка непогано читала і писала. У нагороду за це батько Марійки зробив Лесі металеві саночки і, як тільки випав перший сніг, приніс їх маленькій учительці.

Скажіть, які риси характеру проявляються у дівчинки?

(Доброта, чуйність, милосердя)

- Та, скоро з Лесею сталося велике горе. Коли їй виповнилося 10 років в Луцьку на Водохреща вона пішла подивитися як святять воду, намочила ноги і після цього дуже важко захворіла. Ця хвороба мучила Лесею все життя. . (слайд 10)

Учениця читає вірш «Як дитиною бувало»

- Які риси характеру проявляє лірична героїня?

Завітаймо до III зали «Таланти».

Леся була надзвичайно здібною дівчинкою. Ще зовсім маленькою, в 6 років, навчилася шити і вишивати, заохочувала до цього мама. Коли Лесі подарували нитки різного кольору і гольничок, тоді і задумала вишити батьковій сорочку. *(слайд 11)*

Родина мала невеличку грядку і квітник, які Леся з сестричкою доглядали. Вона дуже любила квіти. Яких тільки квітів не було у них на клумбах!

Гарно декламувала. Це в неї від батька. **(Спогади сестри Ольги Косач с.11)**
Була від природи дуже музикальна, швидко освоїла фортепіано, імпровізувала власні композиції, любила співати й танцювати. *(слайд 12,13)*

Вчитель: Мати з батьком, помітивши малярські здібності дочки, сприяли їх розвитку. Вона брала уроки малювання у відомого художника – професора О. Мурашки. Гарно, за словами матері, намалювала кілька олійних робіт («Мати і дитина»). *(слайд 14)*

Світ Лесиних талантів був дуже широкий. *(слайд 15)*

Літературну діяльність Леся почала рано. У дев'ять років написала перший вірш «Надія», присвяченій тітці «Елі» (О. Косач), котра була заслана у Сибір за політичні погляди.

Учениця декламує вірш «Надія».

Коли дівчині було тринадцять років, з'явився перший друкований вірш «Конвалія». Передбачлива мати, відсилаючи вірші тринадцятирічної доньки до друку в Галичину, підписувала їх псевдонімом «Леся Українка» (здрібніле ім'я «Леся», бо дівчинка ще була малою, а «Українка» писала тому, що їй не подобалося слово «українофіл», тоді часто вживане; «Українка» — значить дівчина з України). Олена Пчілка назавжди поєднала долю Лесі з долею України.

(Зачитати уривок з листа Олени Пчілки до професора Омеляна Огоновського)
(слайд 16)

- Ромашка Блума
- Хто або що вплинуло на розвиток творчої особистості?

IV зала «Для неї» - Повідомлення «Чи знаєш ти, що ...». (Слайд17-19)

– У 1972 році засновано щорічну літературну премію імені Лесі Українки за кращий твір для дітей. Лауреатами цієї відзнаки стали Н. Забіла, І. Багмут, О. Іваненко, Ю. Збанацький, П. Воронько, М. Пригара, Г. Тютюнник, В. Нестайко та інші.

- Пам'ятники поетесі встановлено в с. Колодяжному, м. Києві, Луцьку, Новограді - Волинському, Ялті, Сурамі, Клівленді (США), Торонто (Канада).

- 200 гривень – українська купюра, на якій зображена Леся Українка.
- Фабрика одягу в Рівному названа на честь Лесі Українки.
- Університет у м. Луцьку носить її ім'я.
- 1970 р. астероїд (між орбітами Марса та Юпітера) названо на честь Лесі Українки – **Леся 2616**.
- А ще багато вулиць майже у кожному місті чи селі.
- До150- річчя з дня народження Лесі Українки були проведені різні заходи.
- У Луцьку художники створили мурал.

IV.Закріплення вивченого матеріалу.

1. Гра «Так – ні»

(Додаток до уроку)

Учні отримали сигнальні картки:

Червона – « ні»

Зелена – «так»

2. Творче асоціативне завдання у групах.

Скласти сенкан.

- I група – Леся Українка
 - II група – Дитинство
 - III група – Мрії
- Чому письменниця заслужила таке визнання?

3. Перевірити як учні заповнили таблицю.

V. Підсумок уроку.

Бесіда

- Яку роль у формуванні особистості відіграє родинне виховання ?

- Чи досягли ми мети уроку?

- Чи виконали завдання, які ставили перед собою?

-Чи задоволені ви своєю роботою на уроці ?

(Діти роблять помітку на картці)

Наш урок підходить до завершення. В Україні немає, напевно, людини, яка б не знала і не любила твори великої дочки українського народу. Адже Леся Українка – це гордість і слава нашого народу. Її твори неперевершені шедеври , які пробуджують серця, не залишають байдужими нікого.

VI. Домашнє завдання.

Розповісти членам своєї родини про Лесю Українку і розпитати , що вони знають про письменницю.

- Вивчити напам'ять поезію «Як дитиною бувало» (всі учні);
- написати лист Лесі, висловивши свої побажання чи прохання;
- намалювати ілюстрацію до віршів (за бажанням).

Додаток до уроку

Гра «ТАК» -«НІ»

1. Леся Українка народилася на Волині ? (так)
2. За походженням вона селянка ? (ні)
3. Леся добре грала на фортепіано? (так)
4. Дівчинка ходила до школи? (ні)
5. Читати навчилася у 6 років? (ні)
6. Уродині було п'ятеро дітей? (ні)
7. Батьки привчали дітей до праці, до мистецтва? (так)
8. Леся за вдачею і вродою була схожа на батька? (так)
9. Михайла і Лесю називали «нерозлий вода» ? (ні)
10. Перший Лесин вірш мав назву «Мрії» ? (ні)

Список використаних джерел

1. Презентація «Видатні жінки України від сивої давнини і до сьогодення»
<https://vseosvita.ua/library/sablon-microsoft-powerpoint-v-ukrainskomu-stili-308302.html>
<https://inlviv.in.ua/suspilstvo/statti/najvidomishi-zhinky-davnoyi-ta-suchasnoyi-ukrayiny#prettyPhoto>
<https://www.istpravda.com.ua/columns/5e43de2bdfa52/>
2. Конспек уроку вчительки української мови та літератури Пельц А. І
 1. <https://www.youtube.com/watch?v=v6mrp1jrGqY>
 2. <https://gorodenok.com>
 3. <https://www.schoollife.org.ua/>